

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

נסכי התמיד

(ל"ד א') **תנו רבנן:** "וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵינִי"¹, ילמד של שחרית משל ערבית.²
(ל"ד ב') רבי אומר: ערבית משל שחרית.
בשלמא לרבנן, האי בתמיד של בין הערבים כתיב. אלא רבי מאי טעמא?
אמר רבה בר עולא: אמר קרא "לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד", איזהו כבש שנאמר בו אחד? הוי אומר זה תמיד של שחר.
ורבנן: מאי אחד? מיוחד שבעדרו.
ורבי: מ"מְבַחַר נְדָרִיכֶם"³ נפקא.
ורבנן: חד בחובה וחד בנדבה, וצריכי.

שיטות הראשונים

האם שחרית נלמד מערבית, או להיפך: כתב רבינו חננאל דמשמעות דורשין איכא בין רבי לחכמים. ותוספות כתבו דאיכא בינייהו ציבור שלא היו להם נסכים אלא לאחד מהתמידין.⁴

חימום המקווה ביום הכיפורים

(ל"א ב') **משנה:** אם היה כהן גדול זקן או איסטניס, מחמין לו (מים) חמין (בערב יום הכיפורים) ומטילין (אותם ביום הכיפורים) לתוך (המקוה) הצונן, כדי שתפיג צינתן.
(ל"ד ב') **תניא:** אמר רבי יהודה: עֲשֻׁשִׁיּוֹת (חתיכות עבות) של ברזל היו מחמין מערב יום הכיפורים, ומטילין (אותם ביום הכיפורים) לתוך (המקוה) הצונן כדי שתפיג צינתן (של מי המקוה).
(ומקשה) והלא מצרף הוא (הנותן ברזל מן האש למים מצרפו מחזקו ומקשהו)?
אמר רב ביבי: שלא הגיע לצירוף.⁵
אביי אמר: אפילו תימא שהגיע לצירוף, דבר שאין מתכוין מותר.

¹ במדבר, פר' פינחס כחז: "וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַהֵינִי לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד בְּקֶדֶשׁ הַסֶּךָ נֶסֶךְ שְׁכַר לֵה'".

² מה זה (תמיד של בין הערביים) טעון נסכים (נסכי יין), אף זה טעון (של שחר) נסכים. רש"י.

³ דברים, פר' ראה יביא.

⁴ למאן דאמר דגמר של ערבית משל שחרית, א"כ שחרית עיקר ויקריבום שחרית. ולמאן דאמר גמר שחרית מערבית, יקריבום ערבית. תוספות. וכתב ב'ליקוטי הלכות' (זבח תודה) דלדברי תוספות יש לעיין לדינא אי הלכה כרבי (על פי הגמרא להלן, ע' ב'), עיי"ש. מקורות: תוספות (ל"ד ב', ד"ה רבי). וראה עוד בתוספות הרא"ש (ד"ה איזהו).

⁵ כבר היה (הברזל) מצונן במקצת. אף על פי שהיו נותנים (אותו) בלילה בתוך גחלים לוחשות, אינו מלובן כל כך שיהא לו חיזוק על ידי המים. רש"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

(ומקשה) ומי אמר אביי הכי (שדבר שאינו מתכוין מותר)?! **והתניא:** "וביום השמיני ימול בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ"⁶, (המלה "בשר" מיותרת) אפילו במקום שיש שם בהרת, יקוץ (אע"פ שאסור לקוץ בהרת מן התורה, שכן כתוב⁷ "השֶׁמֶר בְּנִגְעַ הַצָּרְעָת"). דברי רבי יאשיהו. והוינן בה, קרא למה לי (הרי דבר שאין מתכוין הוא)? ואמר אביי: לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור!

(ומתרץ) הני מילי (שדבר שאין מתכוין אסור) בכל התורה כולה (באיסורא דאורייתא, כגון קוצץ בהרת). אבל הכא צירוף דרבנן הוא.⁸

שיטות הראשונים

הטלת עששיות מלובנות למים ביום כיפור: לפי אביי, מותר ללבן עששיות של ברזל באש ולהטיל אותן למחרת במים להפיג צינתן. ואפילו הגיעו לצירוף, דבר שאין מתכוין מותר. או משום דצירוף אפילו כי מכוון לזה לא הוי אלא מדרבנן, וכשאינו מכוין, ליכא איסורא כלל.⁹ או משום שאין שבות במקדש.¹⁰ ונראה מסתימת הרמב"ם שפסק כאביי.¹¹

⁶ ויקרא, פר' תזריע, יב,ג.

⁷ דברים, פר' כי תצא, כד,ח.

⁸ כך גרס רש"י. ולא גרס "אין שבות במקדש". ומפרש כיון דאפילו אי הוה מתכוין ליכא איסורא דאורייתא, כי לא מיכוין לא גזרו ביה רבנן אפילו במדינה. ומשמע דצירוף דרבנן לא אסר רבי יהודה. והתוספות הקשו עליו, ופירשו בשם ר"י, אביי אמר אפילו תימא שהגיע לצירוף, דבר שאין מתכוין מותר, פירוש מן התורה. ואף על גב דמדרבנן אסור, אין שבות במקדש. עיי"ש. וכן מבואר ברמב"ם (פיה"מ והלכות) שההיתר כאן מתבסס על הכלל שאין שבות במקדש, עיי"ש.

⁹ רש"י והראב"ד. וכתב 'ליקוטי הלכות' (עין משפט אות ט), אכן קשה לי לדעת המג"א ושאר אחרונים (שו"ע או"ח סי' שיד), שהכריעו דבפסיק רישא אפילו בדרבנן אסור, אף שאינו מכוין, מאי איכא למימר! ואין לומר דסבירא להו דלאו פסיק רישא הוא, דא"כ אפילו היה מצרף איסור דאורייתא גם כן שרי כשאינו מכוין! ואולי רק לאביי הוא דמתרץ הגמרא הכי. ועיין בתוספות. וצ"ע.

¹⁰ ואפילו לדעת הרמב"ם (הל' שבת יב,א-ב) הסובר צירוף דאורייתא הוא, ג"כ מקילין בעינינו, דס"ל דכשאינו מכוין לצרפן אינו נכנס דבר זה בכלל מלאכה כלל. ולא דמי לשאר פסיק רישא בעלמא (ר' מגיד משנה הל' שבת יב,ב). ואף דמכל מקום איסור דרבנן עכ"פ יש בכלל גווני כשמכבה גחלת של מתכת במים, הכא אין שבות במקדש. ודעת תוספות דלא הוי פסיק רישא כלל. 'ליקוטי הלכות'.

¹¹ ליקוטי הלכות. מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ב,ד). ראב"ד (הל' שבת יב,ב). תוספות (ל"ד ב', ד"ה הני מילי).